

ПРЕПОРАКИ НАЦИОНАЛНА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЕВРОПСКА УНИЈА ВО СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА (НКЕУ-МК)

Десетта сесија на Работна група 4 – Правда, слобода и безбедност (Поглавје 24)

Тема: „Спречување и борба против тероризмот: Националната и европската перспектива во идентификување и заштита на критичната инфраструктура“¹

Со цел да се развие национален пристап во заштитата на критичната инфраструктура експертскиот тим на НКЕУ-МК ги упати следните препораки до надлежните институции (Министерството за одбрана, Министерство за внатрешни работи, Министерство за транспорт, Дирекција за заштита и спасување, Центар за управување со кризи и други релевантни институции и агенции):

1. Преземање на активности за јакнење на институционалните иницијативи за афирмација на значењето на заштитата на *критичната инфраструктура*, односно афирмација на меѓународните и европските стандарди чија општа рамка ја обезбедува Директивата 2008/114/ЕЗ од 2008).
2. При градење на посебната национална рамка за заштита на критичната инфраструктура да се дефинира критериумот „критичност“ и според тоа да се означат сите витални објекти.
3. Да се дефинираат националните и европските *критични инфраструктури* (согласно директивите на ЕУ).
4. По означувањето на *критичната инфраструктура*, да спроведе приоритизација за заштитата на виталните објекти бидејќи сите не се подеднакво важни и не бараат еднакво ниво на заштита. Според експертите на НКЕУ-МК приоритет за заштитата имаат секторите: телекомуникации, системи за производство на електрична енергија, дистрибуција на енергија и вода.

¹ Терминот „критична инфраструктура“ е релативно нов и е тесно поврзан со енергетската безбедност, телекомуникациите, енергетските системи, гасоводите и наводите, економијата, транспортот, водоводот и сл. „Критична инфраструктура“ се однесува на објектите, уредите, инсталациите, производите, услугите и сите системи кои се во директна или индиректна поврзаност со нормалното функционирање на државата така што нивното откажување би предизвикало сериозни последици врз националната безбедност, економијата, здравството, функционалноста на државниот апарат, социјални или друг вид на последици“ (FOCUS D 5.1-Problem space report: Critical Infrastructure&Supply Chain Protection-Cross-Border Research Association (CBRA) January, 2012). Токму од тие причини „критичната инфраструктура“ и нејзината ефикасност се од големо значење за квалитетот на животот, стопанството и функционирањето на јавниот сектор.

5. Да се подготват анализи за проценка на ризиците на означената *критична инфраструктура* на национално ниво и на секторско ниво во согласност со меѓународни (европски) стандарди и позитивни практики од државите кои веќе изградиле вакви безбедносни системи. Во тој контекст се препорачува особено блиска соработка со државите од соседствата (членките на ЕУ, но и другите).
6. Врз основа на националните програми од областите да се изработи безбедносен план за објекти дефинирани како *критична инфраструктура* кои ќе бидат доставени до сопствениците (управителите) на објектите.
7. Да се определи безбедносен координатор за критична инфраструктура, кој претставува клучна фигура која во сите тела и органи ќе биде задолжена за работите околу критичната инфраструктура.
8. Да се утврдат постапки за начинот на третирање на осетливи и класифицирани податоци (согласно директивата на ЕУ).
9. Во спречувањето и борбата против тероризмот, односно во заштитата на критичната инфраструктура, да се забрза процесот на подготовка на *Законот за критична инфраструктура* со што би се комплетираше комплексот од стратешки документи за заштита на системот за критична инфраструктура. (Национална стратегија за сајбер безбедност на Република Македонија (2018-2022), Закон за одбрана, Закон за внатрешни работи, Закон за управување со кризи, Закон за заштита и спасување и Закон за приватно обезбедување).
10. Да се зајакне и да се дефинира надлежноста (опсегот и одговорноста) на надзорниот механизам над спроведување на *Законот за критична инфраструктура* според институциите и областите.
11. Во заштитата на критичната инфраструктура неопходно е да се воспостави тесна институционална соработка со приватните стопански и друг вид на правни субјекти (други засегнати страни), односно се препорачува склучување на јавно-приватни партнерства со јасно утврдени заемни права и обврски.
12. Да се обезбеди вклученост на релевантни институции и други засегнати страни (владини институции, невладин сектор и претставници на академската заедница), во подготвувањето на концепт соодветен за Република Северна Македонија.
13. Да се преземат иницијативи за организирање на едукативни активности на вработените во инфраструктури од критична природа со цел развивање на свеста за значењето на безбедносната култура, како и специјализирани едукативни програми за поголема ефикасност во развивањето на модерен, ефикасен и сеопфатен безбедносен систем.

